

Er was één vraag over mijn lezing over *De Rustelozen*. Die luidde:

“Ik zou je willen vragen of je iets kunt zeggen over de illustraties: van wie zijn die, wat is precies hun functie? (Ik las *De rustelozen* als e-book, daar vond ik geen info over de illustraties). Ik vind de stijl en de plaats waar ze staan nogal opmerkelijk, soms lijkt er geen verband met de belerende tekst.”

Antwoord

Daar heb ik me ook het hoofd over gebroken. In de eerste plaats: in verschillende e-book versies is verschillende info mee opgenomen. In de papieren versie vind je al die info wel. Voorin wordt vermeld dat gebruik is gemaakt van kaarten uit *The Agile Rabbit Book of Historical and Curious Maps*, The Pepin Press, Amsterdam 2005. Verder wordt over de afzonderlijke kaarten vermeld:

- p. 11 Comparative overview of important rivers (zonder datum)
- p. 45 Details of St Petersburg (1850)
- p. 63 Boufarik, Algeria (1882)
- p. 87 Chinese map (1984)
- p. 119 Parc Monceau (1878)
- p. 197 Chinese map (1984)
- p. 243 Nova Zembla, Russia (1855)
- p. 276 Russian map (zd)
- p. 395 Plan of Jerusalem based on a manuscript from 1200 (zd)
- p. 397 New York, USA (zd)
- p. 415 The wanderings of Odysseus represented on a map reconstructed from the Odyssey (1911)

Dat is in ieder geval iets. Alleen de illustratie op p.11, die ik op mijn slides ook laat zien, heeft een relatie met de tekst, en zijdelings die op p. 415, de enige met een route (ik heb het er ook over). Maar nergens *refereert* de tekst aan de illustraties, laat staan dat op de relatie tekst - afbeelding wordt ingegaan. Althans ik heb dat niet kunnen ontdekken.

Wel valt van de andere kaarten op hoezeer ze *geordende* ruimte representeren (behalve enigszins die van Nova Zembla, hoewel ook dat een ordening is van wat daarvoor woest en ledig scheen), wat natuurlijk op een interessante manier bij de structuur van het boek past. De leerling van Philip Verheyen zegt wel: “Tijdens mijn vorige bezoek had ik landkaarten voor hem meegebracht, omdat ik had gehoord dat niets een heilzamere werking heeft op melancholie als het bekijken van kaarten.” Verheyen heeft last van zulke melancholie mijns inziens vooral omdat ‘Zien is weten’ niet blijkt op te gaan (ik vermeld het ook in mijn lezing). Kaarten, althans dit soort, bieden vertroosting omdat het ‘zien’ ervan ‘weten’ suggereert, althans een soort weten waarvoor, zoals in het boek wordt gezegd “veel zaken voor de goede orde worden rechtgetrokken”. Net als het zien van anatomische atlanten en foetussen op sterk water. Omdat hier juist het *zien* van belang is vermoed ik dat er illustraties van zijn opgenomen – hoewel dat dus ook prenten uit anatomische atlanten of foto’s van preparaten hadden kunnen zijn.

Dat zijn mijn two cents. Heb je trouwens gezien dat ik voor mijn achtergrond ook een kaart had gekozen? Het is de Hereford Mappa Mundi, met centraal de Ark van Noach op de Ararat, althans de “Armeense bergen”. Ik sta er alleen helaas de hele tijd voor, alleen heel af en toe kun je het herkennen, en langs mijn rechterschouder (voor de kijker links) de tekst herkennen: “archa noe sesesit in montibus armenie”, “de Ark van Noach is aangeland op de bergen van Armenië”.